

Religiózní krajina v chorvatském Zadaru: zpráva z konference Evropských geografů náboženství

Kamila Klingorová

kamila.klingorova@natur.cuni.cz

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
KUHIG – Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii, Albertov 6, 128 43, Praha 2

Geografové náboženství jsou sice málo početnou v českou skupinou v českém i v evropském prostředí, přesto se téměř každým rokem schází k prodiskutování aktuálních výzkumných témat. Nejinak tomu bylo i letos na začátku září, kdy proběhlo již 9. mezinárodní kolokvium skupiny Evropských geografů náboženství, tentokrát v chorvatském Zadaru. Konference navázala na tradici předchozích setkání v Heidelbergu (2003), Amsterdamu (2004), Praze (2005), Prešově (2009), Oxfordu (2010), Lucernu (2011), Göttingenu (2012) a Krakově (2013), kterých se účastnili jak geografové náboženství a kulturní geografové, tak i vědci z jiných vdeckých disciplín zaměřených na studium religi0zní krajiny, především sociologové, religionisté a kartografové. Zakládajícími členy skupiny jsou Reinhard Henkel (Univerzita Heidelberg) a Tomáš Havlíček (Univerzita Karlova v Praze), kteří se podíleli i na organizaci letošního setkání. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy v Praze reprezentovaná dr. Havlíčkem spolupracuje s katedrami geografie Zádarské univerzity a Zářebské univerzity přijaly záštitu nad letošními konferencemi.

Tématem zádarské konference byl „Vývoj a transformace náboženské krajiny v novém evropském kontextu“. Sedmnáct přednesených příspěvků slibovalo velmi pestrý program. Vzhledem k zaměření konference na proměny religi0zní krajiny v Evropě byl však nejzávažnějším tématem fenomén postsekularismu. A právě tomuto problému byla věnována plenární přednáška prof. Henkela, který se konkrétně zaměřil na postsekularismus ve východní Evropě a poukázal tak na nedostatky výzkumu „návratu boha“ mimo západoevropský prostor. Příspěvek prof. Henkela vhodně předznamenal další program konference. Vzhledem k hojně účastnícím geografům ze střední a jihovýchodní Evropy se i mnohé další referáty zaměřovaly na prostor, ze kterého pocházejí. Na prof. Henkela mimo jiné navázaly prezentace geografů z Univerzity Karlovy. Dr. Havlíček se ve svém příspěvku věnoval novému sakrálnímu objektu jako projevu postsekularismu v Česku a zaměřil se na jejich zvyšující se rozmanitost, od okultních objektů po nově vznikající stavby evangelických a charismatických církví. Dr. Kamila Klingorová toto téma v dalším příspěvku rozšířila o analýzu projevů postsekularismu v religi0zní krajině Prahy. Dalším zajímavým tématem byla například role sociálního kapitálu náboženských společenství v Polsku, kdy Elbieta Bilska-Wodecka z Jagelonské univerzity v Krakově analyzovala význam kontaktů a informační sítě v rámci římskokatolické církve. Ve svém příspěvku se zabývala projevy sociálního kapitálu v městech v krajině, ale i v institucionálním vývoji i v kulturních aktivitách společenství. Borna Fuerst-Bjeliš ze Zářebské Univerzity se pak zaměřila na kulturní tradice a náboženskou identitu obyvatel Chorvatska. Na základě místních názvů v historických mapách analyzovala souvislosti mezi křesťanskou a islámskou, ale také západní a východní kulturou, ke které na území Chorvatska již po staletí dochází. Dokázala tak, že místní názvy a vizuální symboly mohou

být zajímavým nástrojem pro výzkum náboženské „odlišnosti“ jako jedné ze základních vrstev lidské identity. Bohatou diskuzi vyvolaly rovněž příspěvky geografů z Mostarské univerzity zaměřené na religiózní cestovní ruch v Hercegovině na příkladu svatého místa Meugorje jako prostoru s hlubokým náboženským významem, a tedy velkým potenciálem pro cestovní ruch, které je však v rozvojových strategiích státu opomíjeno.

Organizátoři z poadatelských univerzit v čele s dr. Josipem Faričem pohostili v průběhu jednodenního dne účastníky konference prvními rybami ulovenými zrána členem katedry geografie a posléze připravenými v univerzitní kuchyni. Následující den účastníky pozvali na cestu s „dotekem sakrální krajiny“ po severní Dalmácii. Návštěva nejvýchodnějšího monumentu Osmanské říše Maškovičan byla sice ještě provázena deštěm, cesta lodí do františkánského kláštera Visovac v národním parku Krka již ale probíhala za slunečného letního počasí. Nabížený program dne byl zakončen prohlídkou tajemného pravoslavného kláštera Krupa zprostředkovanou jediným zde žijícím mnichem, který účastníkům dovolil nahlédnout do všech zákoutí kláštera.

Konference v Zadaru představila širokou škálu pestrých témat a zároveň ukázala, že odborníci ze střední a jihovýchodní Evropy jsou výraznou skupinou v rámci výzkumu evropské religiózní krajiny. Přesah letošní konference Evropských geografů náboženství do výzkumu v sociologii a historické geografii a její zaměření na témata jako je cestovní ruch, regionální identita a mnohá další tak vybízí k účastem na další, již desáté, konferenci i geografů zaměřující se na témata, která se na první pohled mohou zdát vzdálená od problematiky náboženství.